

Seat No. : _____

FC-04

March-2007

Business Organisation and Management-I
(New Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : પ્રશ્નપત્રમાં જે પ્રશ્નક્રમાંક લખેલ હોય તે જ પ્રશ્નક્રમાંક ઉત્તરવહીમાં લખો.

૧. (અ) સંચાલનનો અર્થ દર્શાવી તેના લક્ષણો સમજાવો. ૭
(બ) પૂર્વધારણાઓનો અર્થ સમજાવી આયોજનના બાહ્ય આધારોની ચર્ચા કરો. ૭

અથવા

- (અ) ધ્યેયલક્ષી સંચાલનનો અર્થ આપી ધ્યેયલક્ષી સંચાલનની પૂર્વશરતો ચર્ચો.
(બ) આયોજન એટલે શું ? અસરકારક આયોજનના અવરોધ જણાવો.
૨. (અ) અભિપ્રેરણ એટલે શું ? માસ્લોના અભિપ્રેરણના સિદ્ધાંતની ટીકાત્મક સમીક્ષા કરો. ૭
(બ) વ્યવસ્થાતંત્રના સિદ્ધાંતની ચર્ચા કરો. ૭

અથવા

- (અ) સમિતિ વ્યવસ્થાતંત્રની વ્યાખ્યા આપી તેના ફાયદા-મર્યાદાઓ ચર્ચો.
(બ) નેતાગીરીની વ્યાખ્યા આપી નેતાગીરીની વિવિધ શૈલીઓની ચર્ચા કરો.
૩. (અ) પરિવર્તનની પ્રક્રિયાના તબક્કા દર્શાવો. ૭
(બ) સમતુટ વિશ્લેષણનો અર્થ દર્શાવી તેની ઉપયોગીતા અને મર્યાદાઓની ચર્ચા કરો. ૭

અથવા

- (અ) અસરકારક અંકુશ પદ્ધતિની લાક્ષણિકતાઓ ચર્ચો.
(બ) ઈ-કોમર્સનો અર્થ આપી તેનાથી ગ્રાહકો અને સમાજને મળતા લાભો દર્શાવો.

૪. ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે ત્રણ) ૧૪
- (i) સિદ્ધાંત 'ઝ'
(ii) અંકુશ વિસ્તારનો ખ્યાલ
(iii) બજેટરી અંકુશ
(iv) વ્યુહાત્મક આયોજનના ફાયદા
(v) પર્ટ અને સીપીએમ વચ્ચે તફાવત
(vi) લિકર્ટની નેતૃત્વની ચાર શૈલીઓ
(vii) પરિવર્તનનો વિરોધ

- પ. (અ) નીચેના પદો સમજાવો. (ગમે તે બે) ૪
- (i) લક્ષ્યાંક
 - (ii) ઈન્ટરનેટ
 - (iii) B2B
 - (iv) ગુણોત્તર વિશ્લેષણ
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (ગમે તે બે) ૪
- (i) POSDCORB સૂત્ર સમજાવો.
 - (ii) અવૈધિક વ્યવસ્થાતંત્ર કોને કહેવાય ?
 - (iii) નિર્ણય ઘડતરનો અર્થ આપો.
 - (iv) વિધિ કોને કહેવાય ?
- (ક) નીચેના વિધાનો સમજાવો. (ગમે તે ત્રણ) ૬
- (i) વ્યવસ્થાતંત્ર એ નેતાગીરી વિકસાવવાની રીત છે.
 - (ii) અંકુશ માટે અસર કારક માહિતી સંચાર જરૂરી છે.
 - (iii) નેતાગીરીએ અન્ય વ્યક્તિઓના વર્તનને પ્રભાવિત કરતું વર્તન છે.
 - (iv) ભારતમાં કોમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ મર્યાદિત છે.
 - (v) સરકારી સંસ્થાઓ પ્રાદેશિક વિભાગીકરણ અપનાવે છે.
 - (vi) સત્તા અને જવાબદારીએ સમતોલ વ્યવસ્થાતંત્રનો પાયા છે.
-

Seat No. : _____

FC-04

March-2007

Business Organisation and Management-I
(New Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction : Write the questions number in your answer book as printed in the question paper.

1. (a) Give the meaning of management and explain its characteristics. 7
(b) Define planning premises. Discuss external planning premises. 7

OR

- (a) Explain meaning and pre-conditions for Management by objective.
(b) What is planning ? State the barriers to effective planning.
2. (a) What is Motivation ? Evaluate critically Maslow's theory of motivation. 7
(b) Discuss the principles of organisation. 7

OR

- (a) Define committee organisation. State the merits and limitations of committee organisation.
(b) Define leadership and discuss styles of leadership.
3. (a) State steps in changing process. 7
(b) Define break even analysis and describe its utility and limitations. 7

OR

- (a) Describe characteristics of effective control system.
(b) Define E-commerce and explain its contribution to customer and society.
4. Write short notes on (any **three**) 14
- i. Theory Z
 - ii. Concept of span of control
 - iii. Budgetary control
 - iv. Merits of strategic planning
 - v. Difference between PERT and CPM
 - vi. Lickerts' four style of leadership
 - vii. Opposition to changes

5. (a) Explain following term. (any **two**) **4**
- (i) Target
 - (ii) Internet
 - (iii) B2B
 - (iv) Ratio analysis
- (b) Answer in brief. (any **two**) **4**
- (i) Explain POSDCORB formula.
 - (ii) What is informal organisation ?
 - (iii) Define Decision making.
 - (iv) What is procedure ?
- (c) Explain following statement. (any **three**) **6**
- (i) Organisation provides methodical way to develop leadership.
 - (ii) Communication is essential for effective control.
 - (iii) Leadership is a activity to influence others behaviour.
 - (iv) Use of computer is limited in India.
 - (v) Government agencies practices regional departmentation.
 - (vi) Authority and responsibility are the base for balanced organisation.
-

Seat No. : _____

FC-04

March-2007

**Business Organisation and Management-I
(Old Course)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના :** (૧) બધા પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.
(૨) પ્રશ્નપત્રમાં જે પ્રશ્નક્રમાંક હોય તે જ તમારી ઉત્તરવહીમાં લખો.

૧. (અ) ધ્યેયલક્ષી સંચાલનના લાભ અને મર્યાદાઓ જણાવો. ૭
(બ) નિર્ણય પ્રક્રિયાના તબક્કા જણાવો. ૭

અથવા

- (અ) આયોજન એટલે શું ? અસરકારક આયોજનના અવરોધ જણાવો.
(બ) નિર્ણયવૃક્ષ એટલે શું ? નિર્ણય પ્રક્રિયાના ઓજાર તરીકે નિર્ણયવૃક્ષ સમજાવો.

૨. (અ) અવૈધિક વ્યવસ્થાતંત્રની ભૂમિકા સમજાવો. ૭
(બ) વ્યવસ્થાતંત્રની રચનાના તબક્કા ચર્ચો. ૭

અથવા

- (અ) “વ્યવસ્થાતંત્રમાં સત્તાની સોંપણી થઈ શકે છે. જવાબદારીની નહીં” – સમજાવો.
(બ) ગ્રાહક આધારિત વિભાગીકરણ સમજાવો.

૩. (અ) અસરકારક માહિતી સંચારના અવરોધો ચર્ચો. ૭
(બ) દોરવણી એટલે શું ? દોરવણીના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરો. ૭

અથવા

- (અ) લિકર્ટની ચાર શૈલીઓ સમજાવો.
(બ) “હર્ઝ બર્ગનો અભિપ્રેરણાનો સિદ્ધાંત માસ્લોના સિદ્ધાંત કરતાં વધુ વૈજ્ઞાનિક છે.” ચર્ચો.

૪. (અ) અંકુશ પ્રક્રિયાના તબક્કા ચર્ચો. ૭
(બ) શૂન્ય આધારિત અંદાજપત્ર એટલે શું ? તેના તબક્કા ચર્ચો. ૭

અથવા

- (અ) અસરકારક અંકુશ પદ્ધતિની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.
(બ) ગુણોત્તર વિશ્લેષણ અને સમક્ષ વિશ્લેષણની અંકુશ પદ્ધતિ તરીકે ચર્ચા કરો.
૫. ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) ૧૪
૧. પર્ટ અને સી.પી.એમ. ના ફાયદા.
 ૨. શ્રેણિક વ્યવસ્થાતંત્ર
 ૩. મેકગ્રેગરની થિયરી X અને થિયરી Y
 ૪. વ્યુહાત્મક યોજનાની ઉપયોગિતા અને મર્યાદાઓ
-

Seat No. : _____

FC-04

March-2007

**Business Organisation and Management-I
(Old Course)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- Instructions :** (1) All questions carry equal marks.
(2) Write the question number in your answer-book as printed in the question papers.

1. (a) State the merits and limitations of management by objective. 7
(b) State the steps in decision making. 7

OR

- (a) What is planning ? State the barriers to effectiveness of planning.
(b) What is decision tree ? Explain decision tree as a tool of decision making.

2. (a) Explain the role of informal organisation. 7
(b) Discuss the steps of formation of an organisation. 7

OR

- (a) "Authority can be delegated in an organisation but not the responsibility." – Explain.
(b) Explain customer wise departmentation.

3. (a) Discuss the barrier to effective communication. 7
(b) What is directing ? Discuss the guiding principles of directing. 7

OR

- (a) Explain four styles of leadership of Lickerts.
(b) "Herzberg theory of motivation is more scientific to Maslow theory." Discuss.

4. (a) Discuss the steps in the process of controlling. 7
(b) What is zero base budget ? Discuss its stages. 7

OR

- (a) State the characteristics of effective control.
(b) Discuss the ratio analysis and break even analysis as a technique of control.
5. Write short notes on. (any **two**) **14**
1. Advantages of PERT and CPM
 2. Matrix organisation
 3. Mc Gregor's theory X and theory Y
 4. Uses and limitations of strategic plan
-